

INAUGURAČNÍ DIPLOM JANA LUCEMBURSKÉHO MORAVSKÉ ŠLECHTĚ (1311, 18. ČERVEN)

Při nástupu Jana Lucemburského na český trůn šlechta novému králi předložila soubor požadavků podmiňujících výkon jeho vlády. Avšak rádcové krále Jana, tehdy čtrnáctiletého, prosadili mírnější znění těchto závazků, které pak byly vydány v podobě tzv. inauguračních diplomů. Pro českou šlechtu vydal král tento inaugurační diplom zřejmě o holdovacím sněmu někdy o vánocích roku 1310. Jeho znění se však nezachovalo. Zřejmě však bylo takřka beze změn pojata do stejného inauguračního diplomu, který král vydal v červnu 1311 v Brně také pro šlechtu moravskou. V těchto diplomech Jan Lucemburský sliboval vybírat královskou berni jen ve vymezených případech, dále sliboval, že cizinci nebudou zastávat významné úřady v zemi, rozšířil šlechtě její dědické majetkové nároky o její nejbližší příbuzné i po ženské linii. A konečně se král zavázal, že nebude šlechtu nutit k účasti na vojenských taženích za hranice země. Šlechtické obci se tak podařilo zavázat novou, cizí dynastií sliby, které se pak staly základem tzv. volebních kapitulací českých králů po celou dobu existence českého středověkého státu.

Jan, z boží milosti král český a polský, generální vikář svatě říše za horami a hrabě lucemburský, všem věrným království a markrabství našeho moravského, pro něž bude vhodné to znáti, pozdrav a známost věcí dole psaných. Řízením boží milostivosti povznesení k důstojenství žezlonosné koruny královské, o to se snažíme usilovným přáním, aby se v dobách našeho panování dostalo kýžené svobody poddaným naší vlády, aby se vyhnuli nebezpečím a chráněni před útoky zlých lidí, klidně žili v bohatství míru, v stáncích důvěry a v hojném odpočinku od pozemských věcí, což se tehdy stane, jak věříme, s větším prospěchem a pohodlím, jestliže bude komukoli uděleno jeho právo a nebude tísněn nad povinnou míru. To věru pozorující a vlídně objímající zbožnou láskou všechna knížata království našeho českého a Moravy, duchovní i světská, pány, zemany, preláty, kleriky a všechny poddané naší vládě, ráčili jsme jim slíbiti, že chceme jejich práva a zvyklosti, jež dostali a mají od našich předchůdců, míti za platné, zachovávat a neporušené udržovati a také chceme potvrditi naší pečeti všechna jejich privilegia, jež mají od našich předchůdců. Mimoto, aby naši poddaní pocítili hojnější přízeň naší lásky, slibujeme, že nebudeme od nich vymáhati žádnou berni nebo daň, jež se v obecné mluvě zve ber, leč při našem sňatku nebo při svatbě našich synů a dcer. Dále, abychom obyvatelé našeho království přiměli k dobrovolným službám, slibujeme jim, že nikdy nesvěříme nikomu jinému než Moravanu na Moravě nějaký úřad, spojený

s důchody. Také milostivě souhlasíme s obecným přáním rodičů, toužících po tom, aby jejich dědictví spadlo na jejich děti, nechceme, aby statky některého našeho poddaného spadly jako odumřelé na nás nebo byly připojeny k naší komoře, když by žily děti, synové a dcery, nebo bratří a jejich synové do čtvrtého kolena, leč by byly zabaveny pro zločin. Dále ráčili jsme uděliti našim poddaným, aby ve větším pokoji usilovali o svůj užitek a pohodlněji požívali klidu, tu zvláštní milost, že naprosto je nemáme proti jejich vůli nutiti k podmanění nějaké cizí země za hranicemi našeho českého království a markrabství moravského, k jejich obraně nám věrně přislíbili knížata, páni a zemane našeho českého království a markrabství moravského pomáhati. Konečně, když budeme vybírat berni, jež se lidově nazývá ber, v potřebách výše vyjádřených a také při korunovaci českého krále, kdy je také třeba vybírat berni, nechceme, aby bylo žádáno nebo nějak vymáháno více než čtvrt hřivny stříbra z lánů. A tyto všechny i jednotlivé věci kázali jsme utvrditi pečeti naší výsosti.

Dáno v Brně, čtrnáctého dne před kalendami červencovými léta rane třináctistého jedenáctého, prvního roku našeho království.

Originál inauguračního diplomu pro moravskou šlechtu je uložen v Moravském zemském archivu v Brně, A I, č. 2. Latinské znění otištěno in: Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae, VI (vyd. P. Chlumecký, J. Chytil), Brno 1854, č. 49, s. 37–38.